

ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ ԱՆՑՅԱԼԻ ԵՎ ՆԵՐԿԱՅԻ
ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ

ՀՏԴ 37.02

DOI: 10.56246/18294480-2023.15-40

ՊԱՊԻԿՅԱՆ ԿԱՐԻՆԵ

Գավառի պետական համալսարանի և
ՀՀ ԳԱԱ ԳԿՄԿ-ի դասախոս,
մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
էլփոստ՝ karinepapikyan61@mail.ru

ԴԻՇԱՂԱՋՅԱՆ ՆՈՒՆԵ

Երևանի Ռ. Իշխանյանի անվան թիվ 153 հիմնական դպրոցի
հայոց լեզվի և գրականության ուսուցչուհի
էլփոստ՝ Nune Decshagagyan@gmail.com

Ժամանակակից հանրակրթական դպրոցում նախագծային գործունեությունը սովորողների գործունեության արդյունավետ փուլերից է: Ուսումնական նախագծերը նպաստավոր պայմաններ են ստեղծում սեփական հնարավորությունները ճանաչելու և զարգացնելու համար, դրանք ձեռք բերած գիտական գիտելիքները վերածում են գործողությունների: Նախագծային ուսումնառությունը սովորողի ինքնուրույն, որոնողական աշխատանքի բաղադրիչ է եղել բոլոր ժամանակներում, սակայն ներկայումս դրան ավելի հստակ ու կոնկրետ պահանջներ են ներկայացվում: Նախագծային ուսուցումը ներդրվել է դեռևս 18-րդ դարում Եվրոպայի ճարտարապետության դպրոցներում: 20-րդ դարի առաջին կեսին նախագծերի մեթոդը կիրառել է ամերիկացի մանկավարժ, փիլիսոփա, հոգեբան Ջ. Դյուին: Հետագայում նախագծային մեթոդը կիրառել ու զարգացրել են Ջ. Դյուինի աշակերտ Ուիլյամ Հերդ Կիլպատրիկը, Թոմաս Մարքեմը, Ա. Պ. Պինկ-ևիչը, պրոֆեսոր Եվ. Ս. Պոլպոր և բազմաթիվ մանկավարժներ:

Նախագծային ուսուցումը՝ որպես ուսուցման կազմակերպման ձև և ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունք, ամրագրված է 2021 թվականին ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված «Հանրակրթության պետական չափորոշիչ» իրավական փաստաթղթում: Ըստ «Հանրակրթության պետական չափորոշիչի»՝ նախագծային աշխատանք սահմանվում է հանրակրթության ուսումնական պլանի պետական և դպրոցական բաղադրիչներով: Այսինքն՝ նախագծային աշխատանքներ կարելի է իրականացնել թե՛ պետական բաղադրիչի (ուսումնական առարկաների), թե՛ դպրոցական բաղադրիչի (խմբակների) փորձությամբ: Նախագծային ուսուցումն արդյունավետ է, երբ կիրառվում է ոչ թե առարկայական ավանդական դասավանդման փոխարեն, այլ դրա հետ մեկտեղված՝ որպես կրթական համակարգի կառուցարար:

***Քանալի բառեր՝** նախագծային ուսուցում, հանրակրթություն, կոմպերենցիա, գիտելիք, գործողություն, ինքնուրույն աշխատանք, հետազոտական աշխատանք, չափորոշիչ, մեթոդ, տեխնոլոգիա, հիմնախնդիր, պլանավորում, արդյունք, պետական բաղադրիչ, դպրոցական բաղադրիչ, մասնագիտական կողմնորոշում:*

Կրթության համակարգում կատարվող փոփոխություններն անխուսափելիորեն ներառել են նաև հանրակրթությունը: Հանրակրթության բարեփոխումների ընդհանուր ուղղվածությունը և տրամաբանությունը, ելնելով կոմպերենցիաների վրա հիմնված մոտեցումից, միտված են խթանելու սովորողների ինքնուրույնությունը և ստեղծարար նախաձեռնությունը, ձևավորելու և զարգացնելու հետազոտական-որոնողական աշխատանքի ուսումնական հմտություններ: Այս իմաստով նշանակալի է հատկապես նախագծային ուսուցման՝ որպես ուսումնական գործունեության տեսակի չափորոշչային ամրագրումը և ներառումը կրթության համակարգ:

Հանրակրթական դպրոցը հիմնականում հեռու է իրական կյանքից, և այն ամենը, ինչ կատարվում է դպրոցում, հաճախ կապ չունի իրական կյանքի հետ: Եթե դպրոցի դռները բացենք իրական աշխարհի առջև, եթե իրական կյանքի հիմնախնդիրների լուծման ուղիները սովորողները որոնեն հենց դպրոցում դասավանդվող ուսումնական առարկաներից ձեռք բերված գիտելիքների, դրանք կիրառելու միջոցով, և եթե սովորողներն իրենք նկատեն, բացահայտեն այդ հիմնախնդիրները, ապա նրանց մեջ կձևավորվի ինքնուրույնություն, նախաձեռնողականություն, ստեղծարարություն, հիմնախնդիրները բացահայտելու, դրանք ինքնուրույնաբար լուծելու կարողություն: Նախագծային ուսուցման նպատակը վերոնշյալ որակների ձևավորումն է, որը ժամանակի հրամայամանն է և կարևորվում է ժամանակակից հանրակրթական դպրոցում: Դա նաև նախագծային ուսուցման հենակետն է, բովանդակությունն ու իմաստը:

Չնայած կրթական այս կարևոր դերին ու նշանակությանը՝ նախագիծը մեր կրթական համակարգում դեռևս լիովին և արդյունավետ չի կիրառվում, հաճախ էլ մնում է միայն առանձին ուսուցիչների ինքնուրույն նախաձեռնության տիրույթում: Ոչ ամբողջական և ոչ լիարժեք պատկերացումների բացակայության պատճառով այն երբեմն շփոթվում կամ նույնացվում է ուսումնական այլ գործընթացների հետ:

Միանշանակ և որոշակիացված չէ նաև «նախագիծ» մանկավարժական հասկացության սահմանումը. ոմանք այն համարում են համակարգ, մյուսները՝ տեխնոլոգիա, ոմանք էլ՝ մեթոդ: Նախագիծն ուսումնական գործունեու-

թյան եղանակ է, որի ընթացքում սովորողի բնատուր ընդունակությունները համակցվում և համատեղվում են ուսումնառության ընթացքում տարբեր ուսումնական առարկաներից ձեռք բերված տեսական և գործնական գիտելիքներին, և ուսումնառության ընթացքում ձեռք բերված նոր գիտելիքն ու փորձը կիրառում են պրակտիկ գործողությունների մեջ՝ իրագործելու համար որևէ գործնական խնդիր կամ գաղափար:

«Նախագիծ» հասկացությունն իմաստային լայն ընդգրկում ունի: Նախագծերի վրա հիմնված ուսուցումը արդիական հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված ստեղծագործական աշխատանք է, որի նպատակները որոշում են սովորողները և դրան հասնում են իրենց համար նոր տեղեկատվության ինքնուրույն ձեռքբերման, կիրառման ու յուրացման գործընթացում: Արդյունքում ստացվում է իրական արդյունք: Մանկավարժական տեսանկյունից այն տեսական և գործնական աշխատանքի կատարման մեկտեղված ձեռնարկում է՝ համապատասխան սովորողի հետաքրքրություններին և տարիքային հնարավորություններին այնպես, որ նա կարողանա նախագծի ղեկավարի, ուսուցչի մասնակի օգնությամբ ինքնուրույն ճշտել և ներկայացնել նախագծի նպատակը, նպատակի իրագործման քայլերը, գիտակցել, փաստարկել և հիմնավորել դրանց կարևորությունը և նշանակությունը, գործնական կիրառելիության հնարավոր ձևերը և, ի վերջո, իրագործվի այդ ամենը, ստանա արդյունք և ներկայացնի այն:

«Նախագիծ» եզրույթը նորածանոթ չէ, այն ներդրվել է դեռևս 18-րդ դարում Եվրոպայի ճարտարապետության դպրոցներում, իսկ 20-րդ դարի առաջին կեսին, որպես մանկավարժական մեթոդ, կիրառել է ամերիկացի մանկավարժ, փիլիսոփա, հոգեբան Զ. Դյուին, ում մշակված նախագծերի մեթոդի գաղափարը «սովորել անելովն» է: Նա գրում է՝ «Կրթությունը կյանքի համար նախապատրաստություն չէ. կրթությունն ինքնին կյանքն է: Ուսուցման ժամանակ շեշտը պետք է դնել իրական խնդիրների վրա»¹:

Զ. Դյուիի աշակերտ Ուիլյամ Հերդ Կիլպատրիկը նախագծի մեթոդը ներկայացրեց իբրև ուսուցչի պրոբլեմային ուսուցման բաղադրիչ, իսկ Թոմաս Մարքեմը նախագծային ուսուցումը համարեց տեխնոլոգիա, որի իրագործման ընթացքում համատեղվում են իմանալն ու անելը²:

¹ Իմաստունների մտքերը գիտելիքի, դաստիարակության, կրթության և մշակույթի մասին <https://thestrrip.ru/hy/lipstick/umnye-slova-ob-obuchenii-mysli-mudryh-o-znaniyah-vospitani-obrazovanii-i/>:

² Кильпатрик В., Основы метода., М.-Л., 1928.

Ռուսաստանում նախագծային ուսումնառությունը կիրառվել է 1905թ.³ հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո, սակայն լայն կիրառություն չի ստացել, քննադատվել և ընդհատվել է մինչ 20-րդ դարի 80-ական թվականները: Հայտնի խորհրդային ուսուցիչ Ա.Պ. Պինկևիչը գրել է. «...մեր խնդիրն է նախագծային համակարգից վերցնել ամեն դրական բան՝ որպես ուսուցման կազմակերպման համակարգ՝ նոր բովանդակություն դնելով դրա մեջ: Սոցիալապես օգտակար աշխատանքի բոլոր տեսակները, ըստ էության, տարբեր «նախագծեր» են: Նախագծային համակարգը դրել է չափազանց կարևոր խնդիր՝ մեր դպրոցներում կրթությունը կառուցել երեխաների սեփական պլանավորման հիման վրա, ինչպես նաև կյանքի հիմքերը լաբորատորիայում ուսումնասիրելու փոխարեն ուսումնասիրելու խնդիր»³:

Պրոֆեսոր Ե. Ս. Պոլատը նախագիծը համարում էր «խնդրի մանրամասն մշակման միջոցով դիֆակտիկ նպատակին հասնելու մեթոդ, որը պետք է ավարտվի միանգամայն իրական, շոշափելի գործնական արդյունքով՝ ձևակերպված այս կամ այն ձևով: Այն սովորողների որոշակի գործողությունների հաջորդականությունների, հնարների համադրություն է, որոնք իրականացվում են տրված առաջադրանքը կատարելու նպատակով՝ յուրաքանչյուր սովորողի համար էական և որոշակի վերջնական արդյունքի տեսքով»⁴:

Նախագծային ուսուցումը՝ որպես ուսուցման կազմակերպման ձև և ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունք, ամրագրված է 2021 թվականին ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված «Հանրակրթության պետական չափորոշիչ» իրավական փաստաթղթում: Սովորողը պետք է

դրսևորի հետազոտելու, փորձարկելու, տարբեր գործիքակազմեր համադրելու կարողություն, ուրիշների հետ համատեղ կամ ինքնուրույն մշակի և իրականացնի նախագծեր. (<28 վերջնարդյունք),

ուրիշների հետ համագործակցելով և ինքնուրույն մշակի և իրականացնի նախագծեր՝ ձեռք բերած գիտելիքը կամ գործնական արդյունքը ներկայացնելով տարբեր միջոցներով (Մ-29 վերջնարդյունք)⁵:

³ Пинкевич А. П., Педагогика, М., 1929, т. 2., էջ. 264

⁴ Полат Е. С., Бухаркина М. Ю., Современные педагогические и информационные технологии в системе образования, Учебное пособие, М., Издате льский центр «Академия», 2007.

⁵ Հանրակրթության պետական չափորոշիչ

[https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=149788:](https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=149788)

Այսպես շեշտադրվում և պետականորեն կարևորվում է հանրահայտ իրողությունը. սովորողների գիտելիքները հիմնավոր և օգտակար են այնքանով, որքանով դրանք կիրառելի և գործածելի են:

Նախագծային ուսումնառության կարևորության և նշանակության առումով նշանակալի է և այն, որ ըստ «Հանրակրթության պետական չափորոշի» նախագծային աշխատանք սահմանվում է հանրակրթության ուսումնական պլանի պետական և դպրոցական բաղադրիչներով: Այսինքն՝ նախագծային աշխատանքներ կարելի է իրականացնել թե՛ պետական բաղադրիչի (ուսումնական առարկաների), թե՛ դպրոցական բաղադրիչի (խմբակների) տիրույթում⁶:

Նախագծային ուսուցումը արդյունավետորեն կարող է լուծել հանրակրթության նոր չափորոշով սահմանված կրթության մի շարք հիմնախնդիրներ՝

անձի բացահայտում և զարգացում,

անձի մասնագիտական ինքնորոշում և հետագա ուղու ընտրություն,

սովորողների հիմնարար գիտելիքների և կարողությունների կիրառում, որոնք ձեռք են բերվում անձնական, ընտանեկան և սոցիալական տարբեր հիմնախնդիրների լուծման ճանապարհին,

ինքնուրույն ճանաչողական գործունեության խթանում, երբ սովորողները հետաքրքրված են առաջադրված հիմնախնդրի լուծման ուղիներ փնտրելու, նոր տեղեկույթ ձեռք բերելու և գործունեության նոր եղանակներ յուրացնելու գործում,

բարդ թեմաների ուսումնասիրում տարբեր գիտությունների դիտանկյուններից, որով վերացվում են ուսումնական առարկաների միջև եղած պատնեշ-սահմանները, և սովորողներին պարզ են դառնում երևույթների ու գործընթացների միջև գոյություն ունեցող կապերն ու կապակցությունները՝ կրթության գործընթացն ավելի մոտեցնելով իրական կյանքին,

սոցիալական կարևոր ու նշանակալի հիմնախնդիրների լուծմանը սովորողներին մասնակից դարձնելը, որն էլ իր հերթին ձևավորում է մասնագիտական տարբեր հետաքրքրություններ, սոցիալական կարողունակություններ և անձնային բազմաթիվ որակներ:

⁶ ՀՀ ԿԳՄՍ, Խմբակներ և նախագծային ուսուցում. Ուժի մեջ է մտել նոր կարգը. <https://escs.am/am/news/11707>:

Ի վերջո, նախագծային գործունեությունը սովորողի ձեռք բերած գիտական գիտելիքները վերածում է գործողության: Նախագիծն ուսումնական աշխատանքի այնպիսի ձև է, որի կատարման ընթացքում զարգանում են սովորողի ոչ միայն գործնական կարողություններն ու հմտությունները, այլև ընդլայնվում և հարստանում է նրա իմացական ու ճանաչողական դաշտը: Նախագծերի մեթոդը ենթադրում է գաղափարի կամ խնդրի առաջադրում, դրանց լուծման և իրագործման ծրագրում: Հարցը, սակայն, խնդրի կամ գաղափարի սոսկական առաջադրումը չէ, այլ դրանց լուծմանն ուղղված տեսական և գործնական աշխատանքների ծրագրումը և կատարելիք քայլերի, գործողությունների պլանավորումն ու իրագործումը: Նախագծային աշխատանք կատարող սովորողը նախ պետք է հասկանա, թե ինչ խնդիր է լուծում, ըմբռնի և գիտակցի այն, կարողանա ինքնուրույնաբար ձևակերպել և համոզիչ ու փաստարկված ներկայացնել խնդրի բովանդակությունը, էությունը և ապա իրագործման ընթացակարգը:

Անհրաժեշտ տեղեկույթի փնտրտուքը, այդ ընթացքում առաջացած մտքերի գրառումները, դրանց հետազոտումը և քննական վերլուծությունը դառնում են նոր գիտելիքների ձեռքբերման, ճանաչողական և իմացական բացահայտումների չափարտադրված պայման և հնարավորություն: Սովորողն ինքնաբերաբար ձեռք է բերում և՛ տեսական, և՛ գործնական գիտելիքներ, հմտանում դրանց իրագործման փորձառության մեջ: Օգտագործելով սեփական կարողությունները՝ նա ձեռք է բերում խմբով կամ ինքնուրույն ինչ-որ բան ստեղծելու, ինքնադրսևորվելու, ինքնաարտահայտվելու, սեփական ուժերը փորձելու, ձեռք բերած արդյունքը ցուցադրելու հնարավորություն:

Նախագծային աշխատանքի կատարման ընթացքում սովորողներն աստիճանաբար դառնում են նախաձեռնող, ձևավորվում և զարգանում են նրանց՝ տեսական և գործնական գիտելիքների կիրառման հմտությունները, ստեղծարար որակները, ուսումնառական կենսափորձը. գաղափարական մտագործունեական ընկալումները վերածվում են ճանաչողական ընթացքը պլանավորող, ծրագրող և կարգավորող գիտակցական գործողությունների: Արտաքին արդյունքը կարելի է տեսնել, ընկալել, կիրառել իրական պրակտիկայում. ներքին արդյունքը՝ գործունեության փորձը, դառնում է ուսանողի սեփականությունը՝ վերածվելով կարողություն-հմտության և ամրապնդվելով արժեքների ձևավորման ու զարգացման գործընթացում: Նախագծային աշ-

խատանքը համակողմանի ու ներդաշնակ զարգացած ու մրցունակ անհատի ինքնաիրացումն ու սոցիալականացումն է⁷:

Նախագիծ ստեղծելու, այսինքն՝ առաջադիր խնդրի լուծման ընթացակարգ ունենալու համար նախ պետք է մշակել այդ ընթացակարգը, որը սովորաբար ներառում է 3 փուլ՝

ա/ տեսական շարադրանք՝ աշխատանքի կատարման ընթացքի, կարևորության, նպատակի և խնդիրների մասին,

բ/ նախագծի բուն գործընթացի իրականացում,

գ/ կատարված աշխատանքի ներկայացում, վերլուծություն-գնահատում:

Յուրաքանչյուր փուլի համար նախանշվում են որոշակի քայլեր: Քայլերը ծրագրվում և պլանավորվում են ըստ նպատակահարմար առաջնահերթության (այս կամ այն կազմակերպական խնդիրների մասին սովորողներին ուղղորդմամբ տեղեկացնում է նախագծի ղեկավարը կամ ուսուցիչը):

1-ին փուլում ընտրվում, ձևակերպվում և սահմանվում է նախագիծը (թեմա, հիմնախնդիր), պարզաբանվում և հստակեցվում են նախագծի նպատակը, կարևորությունը, նշանակությունը: Այս փուլում ուսուցչի միջամտությունը համեմատաբար ավելին է, քան 2-րդ և 3-րդ փուլերում:

2-րդ փուլում կատարվում է նախագծին առնչվող տեղեկույթի հայթայթում, հավաքում և համակարգում, այնուհետև համակարգված տեղեկույթը մշակվում, հետազոտվում և համադրվում է նախագծողի նկատառումներին և բացահայտումներին:

Սրան հաջորդում է չափելի ընկալելի գործողությունների ծրագրումը և նախանշումը, նաև այն, թե ինչպես, ինչ տեխնոլոգիաներով, մոտեցումներով, մեթոդներով և գործիքակազմով պետք է իրագործվեն դրանք: Համոզեցուցիչ և հավաստի փաստարկումներով ներկայացվում են նաև այն միջոցները և ռեսուրսները, որոնք պետք է ներդրվեն նախագծի իրագործման համար: Այս ամենը կատարվում է թվային մեդիայի, գրառումների, աղյուսակների ու գծապատկերների, ուրվագծերի, պատկերազարդ պաստառների, նաև այլ գործիքակազմերի կիրառման միջոցով: 2-րդ փուլը նաև նախագծի գործընթացի իրագործման փուլն է, երբ տեսականորեն ծրագրված միտքն ու գաղափարը ոգի ու շունչ են առնում որպես կատարված և իրագործված քայլերի ու գործողությունների իրական և շոշափելի, պիտանի և կյանքում օգտագործելի արդյունք: Այս փուլում ուսուցչի կամ նախագծի ղե-

⁷ Briller V., Technology projects, 2021

կավարի խնդիրն է առանց թելադրանքի հետևել նախագծի կատարման ընթացքին, խրախուսելով սովորողների ստեղծագործ մոտեցումները՝ նրբանկատ հուշումներով բացահայտել ու պարզաբանել կատարվող աշխատանքների կարգապահական որակները և արդյունքները:

3-րդ փուլը նախագծի ընթացքի վերլուծության և արդյունքի ներկայացման փուլն է, որ կարող է կատարվել շնորհանդեսի, պաշտպանության, ելույթի, բանավոր հաղորդման կամ զեկույցի, գրքի, փորձանմուշի ներկայացման, գիտաժողովի, սեմինարի, կլոր սեղանի, ֆոտոշարքի, հոդվածի, ուսումնական էլեկտրոնային փաթեթի և այլ ձևերով:

Կախված նպատակային ուղղվածությունից և բովանդակությունից՝ նախագծերը կարող են լինել տարաբնույթ և դասակարգվել հետևյալ տեսակների՝ կրթական, սոցիալական, տեղեկատվական, անհատական, դիզայնի, ճարտարագիտության և այլն: Իսկ ըստ աշխատանքային գործունեության կազմակերպման ձևի՝ կարող են լինել անհատական, խմբային, տեղական և հեռահաղորդակցական:

Այսօր նախագծեր ստեղծվում են հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում, երբ անհրաժեշտ է լինում ստանալ որոշակի արդյունք, արտադրանք (նյութական կամ ոչ նյութական)՝ պլանավորված և նպատակային աշխատանքի միջոցով:

Մանկավարժագիտական ոլորտում նախագիծը հիմնականում պահպանում է իր առանցքային բնութագրիչները, այն է՝ առաջադիր գաղափարի, նպատակի առկայություն, դրանց լուծման և իրագործման համար նախանշված, ծրագրված և պլանավորված գործողություններ, ստեղծարար, ինքնուրույն աշխատանքի ջանք և ներդրում, անհրաժեշտ ռեսուրսների առկայություն, համագործակցություն և այլն:

Պետական և առարկայական չափորոշիչների, ծրագրերի պահանջներին համապատասխան, շեշտը դնելով ուսուցման վերջնարդյունքի վրա՝ ինչ պետք է իմանա, ինչ պետք է կարողանա և ինչ արժևորի ու հասկանա, ինչպիսի վերաբերմունք ունենա սովորողը, ուսուցչի խնդիրն է կազմակերպել այնպիսի ուսուցում, որի ընթացքում սովորողը ոչ թե պատրաստի գիտելիքներ ստանա, այլ դրանք որոնի և ինքնուրույնաբար ձեռք բերի, կարողանա մտածել և փնտրել, կատարել մտածված, գիտակցված և համակարգված մտային գործողություններ և դրանց գործնական իրագործման արդյունքում ձեռք բերի փորձ և փորձառություն:

Որպես նախագծային գործունեության արդյունք՝ սովորողները ձեռք կբերեն տեղեկատվական դաշտում կողմնորոշվելու, ձեռք բերված տեղեկույթը, նյութերը նպատակային հաջորդականությամբ համակարգելու, տեսական նյութը հետազոտելու, դրա հետազոտման, քննական վերլուծության ընթացքում կանխատեսումներ, բացահայտումներ և եզրակացություններ անելու, ուշադիր լինելու, ստեղծարար մոտեցումներ դրսևորելու, դրանք պատճառաբանելու և հիմնավորելու նոր որակներ և դրանց կիրառման հմտություններ, կառաջանա ուսումնառական հետաքրքրվածություն:

Իր իսկ և ընկերների կողմից կատարվող դիտումները, վերլուծություններն ու մեկնաբանությունները սովորողին ոչ միայն պարզ ու հասկանալի են դարձնում կատարվող գործողությունները, այլև կազմակերպում և կարգավորում են դրանք. սովորողը ձեռք է բերում ճանաչման, ինքնաբացահայտման, ձեռք բերած գիտելիքը կիրառելի, գործածելի և հիմնավոր դարձնող սոցիալական կարևոր որակներ, դրանց կիրառման գործնական հմտություններ:

Ժամանակակից հանրակրթական դպրոցում նախագծային ուսուցումը պետք է կիրառել ոչ թե առարկայական ավանդական դասավանդման փոխարեն, այլ դրա հետ մեկտեղված:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Кильпатрик В., Основы метода, М.-Л., 1928.
2. Пинкевич А. П., Педагогика, М., 1929, т. 2.
3. Полат Е. С., Бухаркина М. Ю., Современные педагогические и информационные технологии в системе образования/ Учебное пособие, М., Издательский центр «Академия», 2007.
4. Briller V., Technoliogy projects, 2021.
5. Իմաստունների մտքերը գիտելիքի, դաստիարակության, կրթության և մշակույթի մասին: <https://thestrip.ru/hy/lipstick/umnye-slova-ob-obuchenii-mysli-mudryh-oznaniyah-vospitanii-obrazovanii-i/> 4.03.2023, ժ.18:00
6. Հանրակրթության պետական չափորոշիչ, <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=149788> 1.04.2023, ժ.10:20
7. ՀՀ ԿԳՄՍ, Խմբակներ և նախագծային ուսուցում. Ուժի մեջ է մտել նոր կարգը. <https://escs.am/am/news/11707> 2.05.2023, ժ.23:00

PROJECT-BASED LEARNING IN THE PAST AND PRESENT CONTEXT

PAPIKYAN KARINE

*PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor
Lecturer of Gavar State University and
National Academy of Sciences of the RA
e-mail: karinepapikyan61@mail.ru*

DISHAGHAJIAN NUNE

*Teacher of Armenian Language and Literature of
Yerevan basic school № 153 named after R. Ishkhanyan
e-mail: Nune Decshagagyan@gmail.com*

Project-based activities in modern comprehensive schools are considered one of the most effective forms of student engagement. Educational projects create favorable conditions for recognizing and developing one's own abilities, transforming acquired scientific knowledge into action. Project-based learning has always been a part of the learner's independent, investigative work, but now more specific requirements are imposed on it. Project-based learning was introduced in the 18th century in architecture schools in Europe. In the first half of the 20th century, the project method was applied by the American pedagogue, philosopher, psychologist J. Dewey. Later, the design method was applied and developed by J. Dewey's student William Heard Kilpatrick, Thomas Markham, A. P. Pinkevich, Professor Ev.S. Polat and many educators.

Project-based learning, as a form of organization of education and an expected outcomes of learning, is enshrined in the legal document "State Standard of Public Education" approved by the RA government in 2021. According to the "State standard of Public Education", project work is defined by the curriculum of general education with state and school components. In other words, project work can be carried out both in the domain of the state component (academicsubjects) and the school component (groups). Project-based learning is effective when it is used not instead of traditional subject teaching, but along with it as a building block of the educational system.

Keywords. *Project learning, general education, competence, knowledge, action, independent work, research work, standard, method, technology, problem, planning, result, state component, school component, professional orientation.*

ПРОЕКТНОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОШЛОМ И НАСТОЯЩЕМ КОНТЕКСТЕ

ПАПИКЯН КАРИНЕ

кандидат педагогических наук, доцент

Преподаватель ГГУи НАН РА

электронная почта: karinepapikyan61@mail.ru

ДИШАГАДЖЯН НУНЭ

учитель армянского языка и литературы

Ереванской базовой школы №153 имени Р. Ишханяна

электронная почта: Nune Decshagagyan@gmail.com

Проектная деятельность в современной общеобразовательной школе является одним из наиболее эффективных видов деятельности учащихся. Образовательные проекты создают благоприятные условия для осознания и развития собственных способностей, превращают полученные научные знания в действие. Проектное обучение всегда было составной частью самостоятельной, исследовательской работы обучаемого, но сейчас к нему предъявляются более конкретные требования. Обучение на основе проектов было введено еще в 18 веке в архитектурных школах Европы. В первой половине 20 века метод проектов применил американский педагог, философ, психолог Дж. Дьюи. Позже метод проектирования был применен и развит Дж. Ученик Дьюи Уильям Хёрд Килпатрик, Томас Маркхэм, А. П. Пинкевич, профессор Э. С. Полат и многие педагоги.

Проектное обучение, как форма организации обучения и ожидаемый конечный результат обучения, закреплено в нормативно-правовом документе «Государственный стандарт народного образования», утвержденном правительством РА в 2021 году. Согласно «Государственному стандарту народного образования» проектная работа определяется учебным планом 2 общего образования с государственным и школьным компонентами. То есть проектные работы могут осуществляться как в сфере государственного компонента (учебные предметы), так и школьного компонента (группы). Проектное обучение эффективно, когда оно используется не вместо традиционного предметного обучения, а вместе с ним как структурный элемент образовательной системы.

Ключевые слова: проектное обучение, общеобразовательная компетенция, знание, действие, самостоятельная работа, научно-исследовательская работа, стандарт, метод, технология, проблема, планирование, результат, государственный компонент, школьный компонент, профессиональная ориентация.

Հոդվածը ներկայացվել է խմբագրական խորհուրդ 10.06.2023թ.:

Հոդվածը գրախոսվել է 18.06.2023թ.:

Ընդունվել է տպագրության 17.11.2023թ.: